

Avskaffa sjuka hus borde vara högre prioriterat

Vad hände egentligen i riksdagen onsdagen den 4 juni? På pappret var Socialförsäkringsutskottets betänkande SFU12, om "En reformerad sjukskrivningsprocess för ökad återgång i arbete" den stora händelsen.

Men för de som är övertygade om att det ofta kan finnas en verklig anledning bakom att många saknar arbetsförmåga hände något betydligt viktigare. Dagens stora händelse var nämligen det mycket välbesökta seminarier i riksdagens förstakammarsal om inomhusluft och hälsopåverkan. Men trots det stora intresset från byggindustrin, fastighetsägarna, intresseorganisationer som Såbo, Hyresgästföreningen, Villaägarna och en mängd andra grupper lyste regeringspartierna med sin frånvaro.

Mögel påverkar hälsan

I riksdagen samlades den nordiska eliten på området inomhusklimat och hälsa för att informera om nya rön som borde förändra grunderna för lagstiftningen på byggområdet.

– Det råder numera ingen som helst tvekan om att förekomst av fukt och mögel i en byggnad påverkar hälsan för de som vistas där, konstaterade inledningsvis Gunnel Emenius från Centrum för folkhälsa, Arbets- och miljömedicin, SLL.

Hur mycket personerna blir påverkade beror självklart på vilken exponering de utsätts för.

Lennart Larsson, docent vid sektionen för medicinsk mikrobiologi, Lunds Universitet, redovisade möjligheterna med olika mätmetoder för att fastställa den faktiska risken som människor utsätts för i våra byggnader. Eftersom den största delen av de partiklar som transporterar in toxiska (giftiga) ämnen i våra lungor är dött material så fungerar inte de traditionella metoder som bygger på odling,

Genom att nu kunna mäta avsevärt mindre partiklar än tidigare kan man konstatera att mängden är 100-falt större än vi tidigare trott.

Giftiga ämnen

Därefter gav Erica Bloom, doktorand vid Lunds Universitet, en lektion i vad inomhusluften innehåller när en byggnad drabbats av en fuktskada. Antalet arter av mögel är mycket stort och de producerar ett stort antal olika toxiner. När olika mögelarter kämpar om begränsat livsutrymme så kan de producera 1 000-tals gånger mer giftiga ämnen än normalt. Självklart skapar detta ohälsa.

Erica pekade på ett stort behov av ökad forskning på området för att öka förståelsen för vad som sker i byggnader, och att det behövs både kemister, medicinare, mikrobiologer och tekniker från byggindustrin. Att fastställa mekanismer kring hur människor påverkas är självklart viktigt, men frågan om att lösa problemen för de som drabbas är egentligen en fråga för politiken, juridiken och ekonomerna.

Övertygande samband

Forskningsprofessor Aino Nevalainen från Folkhälsoinstitutet i Kuopio, Finland, redovisade data från finländska studier som visade på övertygande samband mellan graden av fuktskador och andelen drabbade. Hon hänvisade till mer än 100 studier från hela världen som ger ett entydigt svar; fukt ger mögel vilket leder till ohälsa hos barn och vuxna. Aino visade även hur kombinationer av bakterier och mögel ger ökade giftnivåer i inomhusluften.

Barnläkaren Bernt Danielsson gav chockande skildringar från sin praktik. Genom långtidsstudier av daghem och genom att följa vissa barn under många år har han tydligt kunnat visa hur miljön påverkar hälsan.

Mikrobiologen Bengt Wes-

sén från Pegasus gav en ingående beskrivning av villkoren för påväxt av mögel på olika byggmaterial. Det är slående att gammal byggteknik för många 100 år sedan utformades så att det inte fanns förutsättningar för mögelpåväxt. Trots att man var okunnig om möglets kemi så byggde man in kemiska hinder för möglet. Lika märkligt är det när man får veta att modernt byggmaterial ofta utformas så att det nästan är gräddbakelser för giftiga mögelarter.

Aime Must, mikrobiolog från AIMEX/IVL delgav publiken all sin kunskap om gipsskivornas brister. Hon visade med avslöjande bilder från skadade miljöer hur verkligheten ofta ser ut när man vågar titta efter.

Skildringar från drabbade

Utöver detta gavs under seminarier två skildringar från drabbade, dels från en arbetsplats, dels från en bostad. Monica Kauppi beskrev hur poliser drabbats av ett kraftigt mögelskadat polishus i Kalmar, och Ritt Goldstein berättade historien om hur han dumpades i en soptipp till lägenhet.

Riksdagen fick under onsdagen klara besked om att den fjärdedel av den byggda miljön, som arbetsledarna på byggarbetsplatserna säger att de inte kan ta ansvar för ur hälsosynpunkt på grund av pressade byggtider, verkligen gör människor sjuka.

Lika illa är det i det befintliga beståndet av byggnader. Av vissa byggnadstyper kan på många håll en tredjedel vara så illa skadade att människor påverkas mycket kraftigt.

För individen är det naturligtvis viktigt med regler som gör att man slipper bli sjuk av de hus där man bor och/eller arbetar som hur regelverket vid sjukskrivning ser ut. Ingen vill ju egentligen vara sjuk, varför det borde vara betydligt högre prioriterat att avskaffa sjuka hus.

Jan Lindholm